

Рецензия

От доц. д-р Здравко Йорданов Лазаров, д.м.
Началник отделение „Съдова хирургия” към
УБ ”Лозенец”- гр. София.

На дисертационен труд на тема: „Детекция и мониторинг на тъканната исхемия при артериална непроходимост в крайниците”.

За придобиване на: научна и образователна степен „Доктор”.

По специалност: „Обща хирургия”.

С кандидат: д-р Огнян Димитров Златев - началник отделение „Съдова хирургия”, ВМА - София.

Кратки биографични данни и научни интереси на кандидата:

Д-р Огнян Димитров Златев е роден в с. Алеково, обл. Велико Търново. През 1989г. завършва МУ-Плевен. Работи като ординатор в отделение по хирургия в РБ, гр. Свищов до 1991г. От 1992г. е началник бригаден медицински пункт в под. 26460-Свищов. От 1993 до 1996г., след успешно издържан конкурс е назначен за клиничен ординатор по хирургия във ВМА-София. Придобива специалност „Хирургия” през 1996г. От 1996 до 2012г., след конкурс заема последователно длъжностите асистент, старши асистент и главен асистент в клиника по „Сърдечно-съдова хирургия и ангиология” на ВМА. От 2012г. е началник отделение „Съдова хирургия” в същата клиника. Придобива тясна специалност по „Съдова хирургия” и „Военна хирургия” през 1999 и 2001г. Има множество квалификационни курсове по линия на СДК. Магистър по право от 2014г. Квалификация по „Здравен мениджмънт” в Стопанска академия - гр. Свищов.

Тесен професионален и научен интерес проявява към **диагностиката и мениджмънта на острата артериална непроходимост в крайниците.**

Актуалност на разработвания проблем: Острата артериална недостатъчност в крайниците (ОАНдК) е заболяване с фудроятен ход и нерядко води до тежка инвалидизация и висока смъртност. Точната и бърза диагностика, както и правилното стадиране на тъканната исхемия, определя правилното терапевтичното поведение и прогнозата за крайника и живота на пациентите в таргетната група.

Проблемът се характеризира с висок социалноикономически инпакт. Приблизително 23% преживяват първична голяма ампутация, 31% повторна в рамките на 1 година, 65% умират до 5 години от началната експресия. Диагностиката в неспециализираните звена е трудна и неточна. Погрешна диагноза се поставя в приблизително 45%, което влияе на крайния изход. Липсва до момента обективен метод за ранна верификация и мониторинг на патологичния процес, базиран на биомаркери и типична биохимична експресия на отделните етапи.

В момента действа клиничната класификация на Rutherford, Baker, Ernst et al. от 1986г., ревизирана версия от 1997г. за стадиране и прогноза, препоръчана от TASCII. Изцяло субективния подход при диагностиката и стадирането на тъканната исхемия е в основа на незадоволителните резултати от лечението. Оценката на база на клиничната класификация води до значителни размивания в преценката на стадия, а оттам и в поведението, дори при тесни специалисти.

Липсва възможност за непосредствен контрол на резултатите от лечението и верификация на исхемия/реперфузионните усложнения след успешна, но късна реваскуларизация.

Липсва възможност за обективизация на тъканната исхемия при пациенти с количествени и качествени нарушения в съзнанието и на такива с перидурални техники за анестезия и обезболяване, при които се подозира остра артериална обструкция с ОАНдК.

Липсва възможност за оценка на тъканната исхемия и исхемичните увреди в отчленени крайници, както и за виталитета на тъканите в реинплантираните части, пери- и следоперативно.

Липсва подход за обективизация и мониторинг на тъканната исхемия в крайници подложени на съдова реконструкция с „продължително клампажно време“.

В ерата на доказателствената медицина обективен метод за ранна детекция и динамичен мониторинг на патофизиологичните процеси в скелетната мускулатура в условия на оксидативен стрес ще моделира профила на алгоритъма за диагностика и поведение. Ще допринесе за добрата клинична практика в таргетната група пациенти.

Преглед на дисертационния труд и анализ на резултатите:

Дисертационният труд е оформен в 7 глави и 180 страници. Библиографската справка се базира на 193 източника. Приложени са 54 таблици, 66 фигури и 46 авторски фотографии.

Мониторирани са 200 пациенти с ОАНДК, разделени в 3 групи. Група 1 е с 3 подгрупи. Ясно са посочени и обосновани критериите за принадлежност към групите.

Всички пациенти с клинично проявена остра артериална недостатъчност са стадирани инициално и в хода на лечението по клиничната класификация на R-B-E за стадий на тъканна исхемия от 1 до 3. Изследвани са в динамика промените в параметрите на голям набор показатели от хомеостазата.

Идентифицирани са онези от тях, които демонстрират най-ранна и устойчива динамика в тясна корелация помежду си и с клиничната експресия на заболяването.

Характеристиките на динамиката и задълбоченото проучване на клетъчния метаболизъм в скелетната мускулатура в условие на тъканна исхемия, доказват произхода и зоната на патологична ензимна активност на мониторираните показатели.

Наблюденията демонстрират рязка и значителна елевация в параметрите, при задълбочаваща се исхемия и устойчив обратен тренд при навременна реваскуларизация или ампутация на оптимално ниво. Всеки нов исхемичен тласък се характеризира с бурна позитивна тенденция в нивата на мониторираните показатели. Установява се и се демонстрира свързана зависимост между абсолютните стойности на мониторираните показатели и обема на тъканта попаднала в оксидативен стрес. Корелативните зависимости в динамиката и стойностите на мониторираните показатели оформят типични лабораторни констелации с долни и горни лимитни граници. Въвежда се ASAT/ALAT индексът, който формира окончателно профилите на лабораторните констелации при хипоксия, исхемия, исхемична тъканна лезия и комплетна исхемична гангрена. Установява се висок коефициент на съгласуваност между типовете лабораторни констелации и клиничните стадии от 1 до 3 по R-B-E класификацията. Демонстрират се неясни граници между стадий 2a и 2b, както и между 2b и 3, които генерират непосредствен риск от грешни преценки и решения за терапевтично поведение и прогноза. Клинично изявеният стадий 2b се асоциира с инициална исхемична рабдомиолиза. Типична лабораторна констелация в рамките на разширения диагностичен пакет доказва това с включването на серумния Миоглобин, като продукт на нарушения клетъчен интегритет. Идентифицира се недвусмислено прехода от обратима тъканна исхемия в исхемична тъканна лезия. От задълбочения мониторинг са направени ясни анализи, изводи и заключения. Резултатите и зависимостите нагледно са демонстрирани в

графики и таблици. Статистическият анализ е в полза на твърденията и изводите. Методът е адаптиран и асоцииран с известните до момента методи за ангиодиагностика и стадиране на ОАНДК. Приносите са оригинални и значими за клиничната практика.

Основни научни и научно-приложни приноси:

Разработен е достъпен и надежден обективен метод за ранна детекция и мониторинг на тъканната исхемия (ТИ) при остра артериална недостатъчност в крайниците (ОАНДК), базиран на биомаркери и типична биохимична експресия на стadiите на патологичния процес в клетките на скелетната мускулатура, в условия на тъканна исхемия и исхемична тъканна лезия.

Методът максимално лимитира субективния фактор в диагностиката и стадирането на тъканната исхемия, определящи терапевтичното поведение и крайната прогноза.

Дава възможност за непосредствен контрол на резултатите от лечение на пациенти с ОАНДК и ТИ.

Маркира обратното развитие или прогресивния ход на исхемичното страдание.

Идентифицира началото на исхемична клетъчна деструкция.

Прави възможна ранната детекция на реперфузионните усложнения при късна ревакуларизация и персистиращ артериален пулс.

Верифицира тежестта на исхемичната увреда в реинплантирания сегмент при отчленени крайници.

Маркира комплетната исхемична гангрена в крайниците с регистрация на стоп и негативен тренд в патологичната ензимна активност в мускулната тъкан.

Дава мотивирано и правно основание за времето, вида и обема на терапевтичната процедура в таргетната група за добра клинична практика.

Свързани трудове и публикации:

Ognyan Zlatev. Detection and monitoring of tissue ischemia due to acute arterial obstruction in the limbs of patients with quantitative violations in consciousness, peridural anesthesia. Int J Surg Med. 2017; 3(1): 21-26. [doi:10.5455/ijsm.ischemia-arterial-obstruction](https://doi.org/10.5455/ijsm.ischemia-arterial-obstruction)

Ognyan Zlatev. Massive ischemia with subsequent ischemic rhabdomyolysis of the skeletal muscles by the “no reflow” and ACS

mechanisms, as an overlap syndrome in a patient with severe postoperative pancreatitis-clinical and biochemical expression: A case report. Int J Surg Med. 2017. Ahead of print.

Ognyan Zlatev. Some typical deviations in biochemical parameters in patients with reimplanted limbs in cases with full and partial detachment, with totally compromised highway arterial and venous blood flow. Int J Surg Med. 2017. Ahead of print.

Ognyan Zlatev. Early objectification of ischemic rhabdomyolysis in patients with acute arterial insufficiency in the limbs. Int J Surg Med. 2017. Ahead of print.

Критични забележки и препоръки: В заключение, така представения дисертационен труд отговаря на критериите за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Това ми дава основание да гласувам положително и да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да подкрепят с позитивен вот неговата защита.

Дата: 07.07.2017 г.

Изготвил: Доц. З. Лазаров, д.м./